

Ana Kurtović¹

Odsjek za psihologiju,
 Filozofski fakultet,
 Sveučilište Josipa Jurja
 Strossmayera u Osijeku

UČINCI POPUSTLJIVOSTI RODITELJA NA DEPRESIVNOST ADOLESCENATA U ODNOSU NA POZITIVNO RODITELJSTVO I SPOL

Popustljivost roditelja podrazumijeva pre nizak stupanj bihevioralne kontrole koje se najviše očituje u lakom popuštanju na djetetove zahtjeve, molbe, nagovaranja ili protivljenje zahtjevima, kao i višu razinu autonomije i slobode. Istraživanja učinaka roditeljske popustljivosti nisu jednoznačna i postoje istraživanja koja sugeriraju da popustljivost roditelja može imati pozitivne i negativne učinke u ovisnosti o tome koristi li se u kombinaciji s pozivnim roditeljstvom (emocionalna toplina i prihvaćanje, vodstvo i nadzor) ili negativnim roditeljstvom (odbacivanje, grubo kažnjavanje i psihološka kontrola). Cilj rada bio je provjeriti učinke popustljivosti roditelja na depresivnost adolescenata u ovisnosti o razinama negativnog i pozitivnog roditeljstva, pri čemu je uzet u obzir spol roditelja i djeteta. U istraživanju je sudjelovalo 482 učenika svih razreda srednje škole, od čega 58.09% djevojaka. Sudionici su ispunili Upitnik roditeljskih postupaka zasebno za majku i oca, te Skalu depresivnosti za djecu. Rezultati testiranja učinaka interakcija popustljivosti s negativnim, odnosno pozitivnim roditeljstvom majke i oca pokazali su da pozitivno roditeljstvo moderira učinke popustljivosti na depresivnost, ali samo kod mladića, dok kod djevojaka popustljivost samostalno niti u interakciji s pozitivnim ili negativnim roditeljstvom nema značajnih učinaka. Naime, pokazalo se da, ako roditelji ispoljavaju pozitivno roditeljstvo u niskom stupnju, popustljivost nema značajnih učinaka, ali kod srednjih i visokih razina pozitivnog roditeljstva, viša popustljivost roditelja ima značajne pozitivne učinke na depresivnost mladića. Rezultati sugeriraju da popustljivost umanjuje zaštitne učinke pozitivnog roditeljstva majke i oca, barem kod mladića. Rezultati, također, sugeriraju da je, za zaštitu mentalnog zdravlja mladih, korisno usmjeriti napore prema edukaciji i savjetovanju roditelja radi sprječavanja nepovoljnih učinaka njihove popustljivosti.

Ključne riječi: adolescenti, depresivnost, negativno i pozitivno roditeljstvo, popustljivost roditelja

¹ Adresa autora:
 akurtovi@ffos.hr

Primljeno: 02. 10. 2019.
 Primljena korekcija:
 11. 12. 2019.
 Prihvaćeno za štampu:
 14. 01. 2020.

Uvod

Ulaskom u adolescenciju stopa depresivnosti značajno raste (Alloy et al., 2000; Bhatia & Bhatia, 2007), a postoje istraživanja koja pokazuju da taj porast postaje sve veći u zadnjih nekoliko desetljeća (Collishaw, 2009). Nadalje, ulaskom u adolescenciju, također, postaju izražene spolne razlike u depresivnosti u korist djevojaka (Galambos et al., 2004; Kuehner, 2003). Naime, djevojke pokazuju dva do tri puta više stope depresivnosti nego mladići, što je u skladu s podacima o odrasloj dobi (Hyde et al., 2008). Depresivnost adolescenata privukla je puno pažnje istraživača, u području istraživanja rizičnih i zaštitnih čimbenika, kao i tretmana. Među glavnim rizičnim čimbenicima pokazuju se obiteljski čimbenici (Cicchetti & Toth, 1998; Eberhart & Hammen, 2006; Eun et al., 2018), kao što su nasilje u obitelji, promjene u strukturi obitelji, sukobi u obitelji, obiteljska klima i zadovoljstvo obitelji, roditeljska psihopatologija te roditeljski stil odgoja (Gibb et al., 2004; Hops, 1992; Ingram & Ritter, 2000).

Roditeljski stil i depresivnost djece i adolescenata

Ispitivanje odnosa roditeljskog stila s depresivnošću i drugim nepovoljnim ishodima kod njihove djece većinom polaze od teorijskih razmatranja Diane Baumrind (1993), koja je opisala stilove roditeljstva kao autoritativne, autoritarne i popustljive. Autoritativni stil roditeljstva podrazumijeva roditelje koji pokazuju ljubav i podršku, topli su i responsivni, ali također postavljaju visoka očekivanja i koriste pozitivne disciplinske postupke (vodstvo, postavljanje granica, objašnjavanje pravila). Autoritarni roditelji su hladni i distancirani, ne pružaju puno emocionalne podrške djeci, ali su kontrolirajući te često koriste grubu disciplinu. Popustljivi roditelji su relativno topli, ali nezahtjevni i nekontrolirajući. Kasnije je opisala još jedan stil roditeljstva kojeg karakteriziraju niska responsivnost i zahtjevnost, a nazvala ga je neuključeni ili neangažirani (Baumrind, 1996). Kasnijim istraživanjima počela se naglašavati razlika između roditeljskog stila i roditeljskih postupaka, pri čemu su autori na roditeljski stil gledali kao na opću emocionalnu klimu koju roditelji stvaraju, a na roditeljske postupke kao ciljano ponašanja kojima oni utječu na ponašanje djeteta (Darling & Steinberg, 1993). U tom smislu, pozitivno roditeljstvo karakteriziraju roditeljski postupci poput emocionalne topline i prihvaćanja, nadzora i vodstva dok je negativno roditeljstvo karakterizirano postupcima poput neresponsivnosti na potrebe djeteta, odbacivanja djeteta, grube discipline i naglašene psihološke kontrole. Popustljivost je karakterizirana visokim razinama slobode, te relativno lakim popuštanjem na zahtjeve i molbe djeteta ili relativno lakim povlačenjem zahtjeva nakon djetetovog protestiranja.

Neovisno o tome jesu li se ispitali roditeljski stilovi, roditeljski postupci ili pojedine dimenzije roditeljstva, rezultati brojnih istraživanja konzistentno pokazuju da su emocionalna toplina, podrška, responsivnost, vodstvo i visoka (ali razumna) zahtjevnost povezani s poželjnim ishodima, dok se negativni

roditeljski postupci poput emocionalne hladnoće, distanciranosti, rigidnosti i grube discipline te psihološke kontrole, pokazuju povezanima s nizom nepovoljnih ishoda (Đorđević, 2008; Jovanović i sar., 2008; Kurtović, 2012; McGinn et al., 2005; Richaud De Minzi, 2006; Pavićević i Stojljковиć, 2016; Pelemiš, 2017; Roelofs et al., 2006; Schek, 2008; Todorović, 2004; Tošić i sar., 2008; Vulić-Prtorić, 2002). Međutim, odnos popustljivosti roditelja i depresivnosti adolescenata nije tako jednoznačan, djelomično zbog toga što je puno manje istražen. Istraživanja koja su uspoređivala učinke autoritativnog, autoritarnog i popustljivog roditeljskog stila, dominantno su pokazivala da je autoritativni stil optimalan, dok su autoritarni i popustljivi stilovi povezani s nepovoljnim ishodima (Campana et al., 2008; Barton & Hirsch, 2016). Međutim, rezultati Baumrindove (2005) sugeriraju da određena razina popustljivosti može imati pozitivnih učinaka na orijentaciju ka cilju, razvoj vještina i samopouzdanje kod djevojaka, dok je kod mladića povezana s nižom razinom socijalne odgovornosti i orijentacije ka cilju. Popustljivost je teorijski povezana s niskom kontrolom, te je moguće da, slično kao za kontrolu, njeni učinci ovise o drugim aspektima roditeljstva. Naime, istraživanja koja su ispitivala dimenzije roditeljskog stila (emocionalnost i kontrola), pokazuju da visoka kontrola ima pozitivne relacije s depresivnošću (Vučenović i sar., 2015), a osobito je štetna za mentalno zdravlje djece i adolescenata u kombinaciji s niskom emocionalnošću (tzv. kontrola bez topline) (Patton et al, 2001). S druge strane, neki aspekti kontrole, kao što vodstvo i postavljanje granica, osobito ako su u kombinaciji s visokom emocionalnošću (toplinom), imaju pozitivne učinke (Kurtović i Marčinko, 2010; Schek, 2008). Budući da popustljivost podrazumijeva nižu kontrolu i višu razinu pružanja autonomije i slobode, moguće je da drugi roditeljski postupci određuju hoće li njeni učinci biti pozitivni ili negativni.

Postoje nalazi koji povezuju popustljivost s višom depresivnošću (Alizadeh et al., 2011; Olutunde, 2017), ali postoje i nalazi koji ne pokazuju takve relacije (Kopala-Sibley, 2017), kao i nalazi koji sugeriraju negativan odnos s depresivnošću (Susheela, 2018). Mogući razlog ovoj nekonzistentnosti je taj što su istraživači većinom koristili mjere popustljivog roditeljskog stila ili kodirali roditelje na temelju kombinacija pojedinih dimenzija roditeljstva (popustljivi – visoka toplina i niska zahtjevnost). Međutim, popustljivost može biti povezana s različitim aspektima roditeljstva, ne samo s toplinom i kontrolom. Primjerice, popustljivost može biti povezana s nekonzistentnom disciplinom ili prezaštićivanjem, što može imati negativne učinke na djecu i adolescente, ali može biti povezana i s davanjem autonomije, koja je povezana s pozitivnim ishodima, osobito kod adolescenata (Yap et al., 2015).

Spolno specifični učinci roditeljskog stila

Istraživanja, koja su uključivala i majke i očeve, pokazala su da postoje razlike u roditeljskim postupcima majki i očeva. Primjerice, neka istraživanja pokazala su da su majke sklonije popustljivosti i autoritativnosti od očeva (Lin

& Lian, 2011), dok su očevi skloniji autoritarnosti od majki (McKinney & Renk, 2008). Također, pokazale su se razlike u ponašanju roditelja s obzirom na spol djeteta ili adolescenta, u smislu da su roditelji skloniji većoj autoritativnosti, te manjoj autoritarnosti prema djevojkama, nego prema mladićima (Dwairy, 2004), te da su popustljiviji prema mladićima nego djevojkama (McKinney & Renk, 2008). Isto tako, postoje istraživanja koja sugeriraju da roditeljski postupci nemaju iste učinke na djecu i adolescente, osobito kada se uzme u obzir i spol djeteta odnosno adolescenta. Primjerice, Dwairy (2004) je demonstrirao da je autoritativni roditeljski stil negativno povezan s depresivnošću kod oba spola, ali nije ustanovio značajne relacije autoritarnog stila i depresivnosti kod djevojaka niti mladića. Što se tiče popustljivog roditeljskog stila, on je bio povezan s depresivnošću samo kod mladića. Spolno specifične učinke pronašli su i Barton i Hirsch (2016) koji su ustanovili da je kod djevojaka očeva, a kod mladića majčina popustljivost imala značajne relacije s depresivnošću. Za razliku od toga, Barton i Kirtley (2011) sugeriraju da bi djevojke mogle biti osjetljivije na roditeljska ponašanja majki općenito, a Piko i Balazs (2012) su ustanovili da je zahtjevnost majki (koja odgovara niskoj popustljivosti) povezana s višom depresivnošću djevojaka. Prema tome, rezultati istraživanja učinaka popustljivosti još uvijek su nejasni, ali jasno pokazuju da pri njihovom ispitivanju treba uzimati u obzir spol roditelja i djeteta, odnosno adolescenta.

Cilj istraživanja

Iako mnoga istraživanja potvrđuju važnu ulogu oba roditelja u razvojnim ishodima njihove djece, relativno je malo istraživanja koja su provjeravala učinke roditeljskih postupaka pojedinih roditelja specifično za spol djeteta ili adolescenta, osobito kada se radi o popustljivosti. S obzirom na rastuću javnu raspravu o popustljivom roditeljstvu i njegovim štetnim posljedicama, kao i sve veću percepciju da roditelji postaju sve popustljiviji u svojim odgojnim postupcima, čini se važnim pobliže istražiti odnos popustljivosti roditelja i depresivnosti adolescenata. Stoga je cilj je ovog istraživanja ispitati odnos popustljivosti i njenih interakcija s pozitivnim i negativnim roditeljstvom majke i oca na depresivnost djevojaka i mladića. S obzirom na nekonzistentne rezultate istraživanja, pretpostavlja se da negativno i pozitivno roditeljstvo mogu moderirati učinke popustljivosti roditelja na depresivnost adolescenata, ali se smjeru tih odnosa pristupa eksplorativno. Također, pretpostavka je da će postojati razlike u učincima ovisno o spolu roditelja i adolescenata, ali bez specifičnih pretpostavki o smjeru tih odnosa.

Metod

Sudionici i postupak

U istraživanju je sudjelovalo 480 učenika svih razreda srednje škole, raspona dobi od 14 do 19 godina. Prosječna dob bila je 16.80 godina ($SD = 1.10$). Bilo je ukupno 278 (57.92%) sudionika ženskog spola i 202 (42.08%) sudionika muškog spola. Prije istraživanja dobivena su odobrenja ravnatelja škole, a roditelji su informirani o provođenju istraživanja na roditeljskim sastancima. Ispitivanje je provedeno u sklopu redovne nastave u dogovoru s predmetnim nastavnicima. Učenicima je opća uputa rečena usmeno, te im je objašnjeno da je istraživanje anonimno i dobrovoljno, da mogu odustati u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica, te da će se rezultati analizirati isključivo na grupnoj razini i koristiti u znanstvene svrhe. Nakon dane usmene suglasnosti, učenici su samostalno popunjavali upitnike, a istraživač je bio na raspolaganju za eventualne upite.

Instrumenti

Upitnik roditeljskog ponašanja

Upitnik roditeljskog ponašanja (Brković i sar., 2005) se sastoji od 32 tvrdnje koje mjere različite aspekte roditeljskog odnosa prema njihovoj djeci; negativno roditeljstvo - neresponsivnost roditelja, odbacivanje djeteta, negativna disciplina - strogo kažnjavanje, psihološka kontrola - emocionalne ucjene, manipulacija, izazivanje krivnje, npr. *„Kada sam učinio nešto što ona nije odobraval, nije željela sa mnom razgovarati neko vrijeme“*, pozitivno roditeljstvo - emocionalna toplina i prihvaćanje, pozitivna disciplina - nadzor i vodstvo, objašnjavanje pravila, npr. *„Objašnjavala mi je zašto se trebam pridržavati pravila“* i popustljivost - lako popuštanje zahtjevima i protestima djeteta te visoka razina slobode, npr. *„Popustila je kada sam se usprotivio njezinom zahtjevu“*. Postoje tri verzije upitnika, za oba roditelja i dijete, a za potrebe rada korištena je verzija za dijete (dva identična upitnika od kojih se jedan odnosi na majčina ponašanja, a drugi na očeva). Zadatak sudionika je da na skali od 4 stupnja (1 = *uopće nije točno* do 4 = *potpuno je točno*) odgovore koliko pojedina tvrdnja točno opisuje ponašanje pojedinog roditelja prema njemu. Ukupni rezultat se računa kao prosjek rezultata na pojedinim dimenzijama, a viši ukupni rezultati ukazuju na veću zastupljenost negativnog roditeljstva, pozitivnog roditeljstva ili popustljivosti. Koeficijenti pouzdanosti tipa Cronbach α bili su redom .86 (negativno roditeljstvo majke), .85 (pozitivno roditeljstvo majke), .73 (popustljivost majke), .87 (negativno roditeljstvo oca), .88 (pozitivno roditeljstvo oca) i .79 (popustljivost oca).

Skala depresivnosti za djecu

Skala depresivnosti za djecu (Živčić, 1992) predstavlja adaptaciju CDI skale (Children's Depression Inventory; Kovacs, 1985) i sastoji se od 27 grupa čestica koje mjere širok raspon depresivnih simptoma (tuga, poremećaji sna, apetita, suicidalne ideje i dr.), a primjerena je za mjerenje depresivnih simptoma djece i adolescenata. Sudionik treba, u svakoj grupi čestica, odabrati rečenicu koja najbolje opisuje kako se osjećao u zadnja dva tjedna, a rezultati se boduju od 0 do 2 boda. Ukupni rezultat računa se zbrajanjem rezultata na pojedinim česticama. Skala pokazuje različite faktorske strukture ovisno o uzorcima (Helsel & Matson, 1984; Logan et. al., 2013; Živčić, 1992), ali se najčešće koristi kao unidimenzionalna mjera depresivnosti. S obzirom da je za potrebe istraživanja bila dovoljna ukupna mjera, skala je korištena kao unidimenzionalna mjera zastupljenosti depresivnih simptoma. Koeficijent pouzdanosti tipa Cronbach α bio je .87.

Statistička obrada podataka

Podaci su analizirani u SPSS 19.0 programu za obradu podataka (Statistical Package for the Social Sciences). Za pregled rezultata i povezanosti među varijablama korištene su deskriptivna i korelacijska analiza. Kako bi se ispitali učinci popustljivosti majke i oca u ovisnosti o negativnom i pozitivnom roditeljstvu na depresivnost djevojaka i mladića korišten je Hayesov PROCESS (model 1 za provjeru jednostavnih moderacija) s depresivnošću kao kriterijem, popustljivošću majke/oca kao prediktorom, te negativnim/pozitivnim roditeljstvom majke/oca kao moderatorom (Hayes, 2013). Analize su rađene zasebno na poduzorcima djevojaka i mladića, a provjereni su učinci popustljivosti majke i oca u interakciji s negativnim i pozitivnim roditeljstvom majke i oca (ukupno 4 analize za svaki poduzorak). Na taj način provjereni su učinci popustljivosti u ovisnosti o negativnom ili pozitivnom roditeljstvu, uzimajući u obzir spol roditelja i djeteta. Dodatno, Hayesov process preporučena je metoda provjere moderiranih učinaka s kontinuiranim varijablama jer uključuje centriranje varijabli oko aritmetičke sredine (Hayes, 2013).

Rezultati

U Tablici 1 prikazani su deskriptivni podaci pozitivnog i negativnog roditeljstva te popustljivost majke i oca, te depresivnosti na cijelom uzorku.

Tablica 1

Deskriptivni podaci za negativno roditeljstvo, pozitivno roditeljstvo i popustljivost majke i oca te depresivnost adolescenata (N = 480)

		<i>M</i>	<i>SD</i>	Postignuti raspon	Mogući raspon
Majka	Negativno roditeljstvo	1.95	0.54	1 - 4	1 - 4
	Pozitivno roditeljstvo	3.08	0.49	1 - 4	1 - 4
	Popustljivost	2.68	0.61	1 - 4	1 - 4
Otac	Negativno roditeljstvo	1.82	0.59	1 - 4	1 - 4
	Pozitivno roditeljstvo	2.56	0.56	1 - 4	1 - 4
	Popustljivost	2.58	0.80	1 - 4	1 - 4
Depresivnost		13.21	6.91	0 - 36	0 - 54

Napomena. *M* – aritmetička sredina; *SD* – standardna devijacija.

Deskriptivni podaci ukazuju na niže razine depresivnosti kod adolescenata, što je očekivano s obzirom da se radi o nekliničkoj populaciji. Međutim, maksimalne vrijednosti u odnosu na teorijski raspon ukazuju da postoji određeni broj adolescenata s klinički značajnim simptomima. Što se tiče roditeljskih varijabli, više su procjene pozitivnog roditeljstva i popustljivosti od negativnog roditeljstva oba roditelja. U Tablici 2 prikazani su koeficijenti korelacija ispitanih varijabli zasebno za djevojke i mladiće.

Tablica 2
Interkorelacije izmjerenih varijabli na poduzorcima djevojaka i mladića

DJEVOJKE	1	2	3	4	5	6
1. Negativno roditeljstvo majke	-					
2. Pozitivno roditeljstvo majke	-.37**	-				
3. Popustljivost majke	-.20**	.26**	-			
4. Negativno roditeljstvo oca	.45**	-.08	-.10*	-		
5. Pozitivno roditeljstvo oca	-.08	.38**	.02	-.25**	-	
6. Popustljivost oca	.00	.05	.36**	-.35**	.32**	-
7. Depresivnost	.44**	-.29**	-.10*	.36**	-.23**	-.06
MLADIĆI	1	2	3	4	5	6
1. Negativno roditeljstvo majke	-					
2. Pozitivno roditeljstvo majke	.05	-				
3. Popustljivost majke	.15*	.34**	-			
4. Negativno roditeljstvo oca	.73**	.02	.20**	-		
5. Pozitivno roditeljstvo oca	.20**	.64**	.24**	.17**	-	
6. Popustljivost oca	.24**	.23**	.45**	.14*	.37**	-
7. Depresivnost	.39**	-.21**	.10	.42**	-.02	.08

Napomena. ** $p < .01$. * $p < .05$.

Kod djevojaka su negativno roditeljstvo majke i oca pozitivno povezani s depresivnošću, dok su pozitivno roditeljstvo majke i oca negativno povezani s depresivnošću, s tim da su više korelacije depresivnosti s negativnim roditeljstvom nego s pozitivnim. Popustljivost majke pokazuje značajnu negativnu korelaciju s depresivnim simptomima, međutim ta je korelacija vrlo niska i moguće je da je njena značajnost posljedica velikog uzorka. Slično kao kod djevojaka, negativno roditeljstvo majke i oca pozitivno je povezano s depresivnošću mladića, ali je samo pozitivno roditeljstvo majke negativno povezano s depresivnošću. Popustljivost majke niti oca nije pokazala značajne relacije s depresivnošću. Značajnost razlika između koeficijenata korelacije (na ženskom i muškom uzorku) provjerena je pomoću Fisherovog z za korelacije depresivnosti s roditeljskim varijablama. Fisherov z nije pokazao značajnim, osim za korelaciju pozitivnog roditeljstva oca s depresivnošću (što je i očekivano s obzirom da je kod djevojaka značajna, a kod mladića nije).

Kako bi se ispitali učinci popustljivosti majke i oca u ovisnosti o pozitivnom ili negativnom roditeljstvu majke i oca, korišten je Hayesov PROCESS (model 1 za provjeru jednostavnih moderacija), zasebno za djevojke i mladiće (Hayes, 2013). Rezultati analize Hayesovim processom na poduzorku djevojaka prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3
Rezultati provjere moderacijskih učinaka na poduzorku djevojaka

	Koeficijent	<i>t</i>	<i>p</i>	Interval pouzdanosti (95%)	
Negativno roditeljstvo majke	.39	9.41	.00	.32	.48
Popustljivost majke	.03	0.23	.81	-.22	.22
Interakcija	.00	0.00	.99	-.03	.03
Pozitivno roditeljstvo majke	-.29	-5.99	.00	-.36	-.20
Popustljivost majke	-.07	-0.50	.62	-.34	.20
Interakcija	-.01	-0.14	.89	-.04	.03
Negativno roditeljstvo oca	.36	6.20	.00	.25	.48
Popustljivost oca	.12	1.00	.32	-.15	.35
Interakcija	.01	0.81	.42	-.02	.04
Pozitivno roditeljstvo oca	-.18	-3.88	.00	-.28	-.09
Popustljivost oca	.02	0.14	.89	-.21	.24
Interakcija	.01	1.33	.18	-.01	.04

Napomena. *t* – vrednost t-testa; *p* – nivo značajnosti.

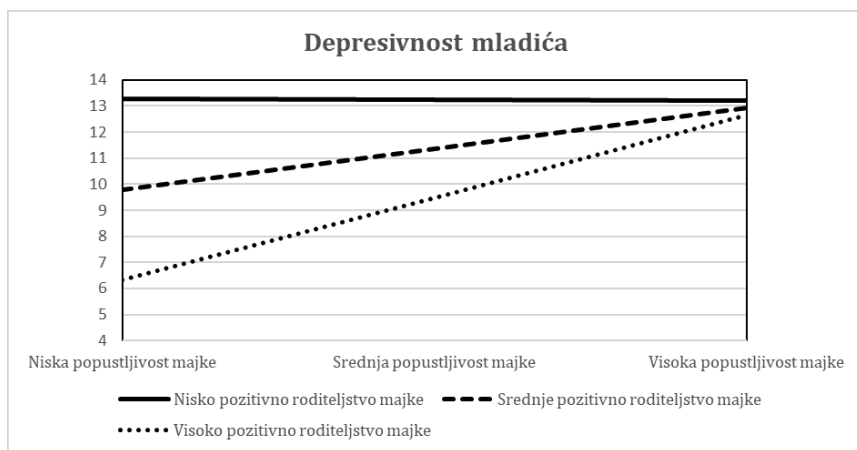
Rezultati su pokazali da kod djevojaka, popustljivost majke niti oca nema značajnih učinaka na depresivnost, niti samostalno niti u interakciji s pozitivnim ili negativnim roditeljstvom majke ili oca. S druge strane, negativno roditeljstvo predviđalo je više, a pozitivno manje simptoma depresivnosti kod adolescentica. Rezultati analize Hayesovim processom na poduzorku mladića prikazani su Tablici 4.

Tablica 4
Rezultati provjere moderacijskih učinaka na poduzorku mladića

	Koeficijent	<i>t</i>	<i>p</i>	Interval pouzdanosti (95%)	
Negativno roditeljstvo majke	.33	4.84	.00	.20	.47
Popustljivost majke	.06	0.25	.80	-.42	.54
Interakcija	.04	1.29	.20	-.02	.09
Pozitivno roditeljstvo majke	-.29	-3.60	.00	-.45	-.13
Popustljivost majke	.62	3.19	.00	.24	1.01
Interakcija	.10	2.72	.01	.03	.17
Negativno roditeljstvo oca	.34	6.81	.00	.24	.44
Popustljivost oca	.06	0.40	.69	-.24	.36
Interakcija	.03	2.00	.05	.01	.05
Pozitivno roditeljstvo oca	-.04	-0.73	.47	-.16	.08
Popustljivost oca	.37	2.03	.04	.01	.72
Interakcija	.06	3.02	.00	.02	.09

Napomena. *t* – vrednost t-testa; *p* – nivo značajnosti.

Moderacijske analize na poduzorku mladića pokazale su značajne razlike u odnosu na poduzorak djevojaka. Negativno roditeljstvo majke imalo je značajni pozitivni učinak na depresivnost mladića, ali nije moderiralo učinke popustljivosti majke, niti je popustljivost majke pokazala značajni samostalni učinak. Za razliku od toga, provjera moderacijskog učinka pozitivnog roditeljstva majke na odnos popustljivosti i depresivnosti pokazala je da i pozitivno roditeljstvo majke i popustljivost majke imaju značajne učinke na depresivnost mladića, pozitivno roditeljstvo negativan, a popustljivost pozitivan učinak. Također, učinak interakcije se pokazao značajnim, s povećanjem ukupne objašnjenje varijance od 7.50%. Analiza uvjetovanog učinka popustljivosti majke na depresivnost mladića pokazala je da je značajni učinak u intervalima srednjeg (oko srednje vrijednosti) i visokog pozitivnog roditeljstva (jedna standardna devijacija iznad srednje vrijednosti). Interakcija je prikazana na Slici 1.

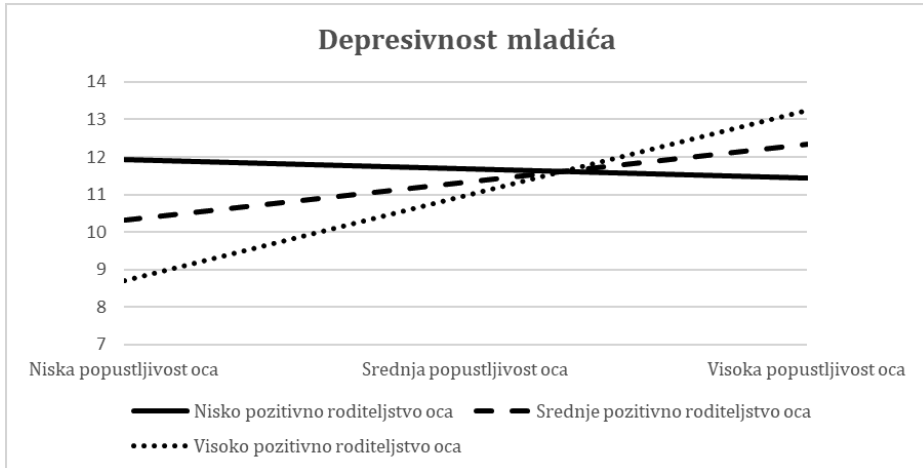

Slika 1. Prikaz učinka interakcije pozitivnog roditeljstva i popustljivosti majke na depresivnost mladića

Kao što se može vidjeti na grafičkom prikazu, uz nisko pozitivno roditeljstvo majke, nema razlika u depresivnosti mladića s obzirom na popustljivost. Međutim, kod srednjeg i visokog pozitivnog roditeljstva majke, što je viša popustljivost to je i viša depresivnost. Prema tome, na niskim razinama popustljivosti, mladići se razlikuju u depresivnosti ovisno o razini pozitivnog roditeljstva, dok se na visokim razinama popustljivosti ne razlikuju, neovisno o razini pozitivnog roditeljstva.

Što se tiče negativnog roditeljstva oca, pokazalo se da ima značajan negativni učinak na depresivnost mladića, dok popustljivost oca nije imala značajni učinak. Učinak interakcije se pokazao granično značajnim, ali analiza uvjetovanih efekata popustljivosti nije pokazala značajne učinke niti na jednoj razini negativnog roditeljstva oca. Konačno, što se tiče pozitivnog roditeljstva

oca, ono nije pokazalo značajne učinke na depresivnost, dok popustljivost te interakcija pozitivnog roditeljstva i popustljivosti oca pokazuju učinke u pozitivnom smjeru. Kao i u slučaju pozitivnog roditeljstva majke, analiza uvjetovanih efekata popustljivosti oca pokazala je da je on značajan na srednjim i visokim razinama pozitivnog roditeljstva oca. Interakcija je prikazana na Slici 2.

Slika 2. Prikaz učinka interakcije pozitivnog roditeljstva i popustljivosti oca na depresivnost mladića

Kod niskog pozitivnog roditeljstva oca, mladići se ne razlikuju u depresivnosti s obzirom na popustljivost očeva. Međutim, na srednjim i visokim razinama pozitivnog roditeljstva očeva, što je viša popustljivost to je viša depresivnost, što je naglašenije kod visokog pozitivnog roditeljstva. Zanimljivo je da mladići koji, opisuju svoje očeve u terminima visokog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti, pokazuju više razine depresivnosti od mladića koji opisuju svoje očeve u terminima niskog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti.

Rasprava

Analiza povezanosti negativnog i pozitivnog roditeljstva te popustljivosti majke i oca s depresivnošću adolescenata pokazala je slične obrasce korelacija na poduzorcima ženskih i muških sudionika. Negativno roditeljstvo majke i oca povezano je s višim razina depresivnosti kod oba spola. Ovi nalazi u skladu su s rezultatima istraživanja koja pokazuju učinke negativnih roditeljskih postupaka (gruba disciplina, psihološka kontrola, emocionalna hladnoća i neprihvatanje djeteta) na depresivnost adolescenata (McGinn et al., 2005; Richaud De

Minzi, 2006; Roelofs et al., 2006; Schek, 2008). Nadalje, pozitivno roditeljstvo majke negativno je povezano s depresivnošću djevojaka i mladića, dok je pozitivno roditeljstvo oca povezano samo s depresivnošću djevojaka, što je u skladu s nalazima koji ukazuju na zaštitnu ulogu pozitivnih roditeljskih postupaka (pozitivna disciplina, nadzor, emocionalna toplina i prihvaćanje) (McGinn et al., 2005; Richaud De Minzi, 2006; Roelofs et al., 2006; Schek, 2008). Također, u skladu su i s nalazima koji demonstriraju važnost toplog odnosa s ocem za mentalno zdravlje adolescenata (Piko & Balazs, 2012), barem što se tiče djevojaka u ovom istraživanju. Popustljivost nije pokazala značajnu povezanost s depresivnošću, osim vrlo niske negativne povezanosti popustljivosti majke s depresivnošću djevojaka. Nalaz je u skladu s rezultatima koji sugeriraju da popustljivost roditelja može imati pozitivnih učinaka, ali s obzirom na visinu povezanosti i veličinu uzorka, treba ga oprezno interpretirati (Baumrind, 2005; Susheela, 2018).

Učinci negativnog i pozitivnog roditeljstva na depresivnost adolescenata

Analize učinaka negativnog roditeljstva, pozitivnog roditeljstva i popustljivosti roditelja, te njihovih interakcija, u skladu su s korelacijskom analizom, barem što se tiče učinaka negativnog i pozitivnog roditeljstva. Negativno roditeljstvo majke i oca, te pozitivno roditeljstvo majke imali su značajne učinke na depresivnost djevojaka i mladića, dok je pozitivno roditeljstvo oca imalo značajne učinke samo na depresivnost djevojaka. Negativni roditeljski postupci povećavaju rizik za razvoj depresivnosti kod djece i adolescenata na različite načine. Direktno, kao izvor kroničnog stresa, osobito ako uključuju izrazito grubu disciplinu i psihološku kontrolu (Gillespie et al., 2003), ali i indirektno putem različitih mehanizama. Izostanak topline i podrške, te reagiranja na djetetove potrebe deprivira dijete informacija potrebnih za razvoj dobre slike o sebi, te mu šalje poruku o tome da nije vrijedno roditeljske pažnje i ljubavi, što može rezultirati sniženim samopoštovanjem (Alloy et al., 2006). Prevelika kontrola i nametljivost roditelja može nepovoljno djelovati na djetetovo samopouzdanje jer mu šalje poruku da roditelji nemaju povjerenja u njegove sposobnosti savladavanja izazova, rješavanja problema, donošenja odluka i sl. (Kurtović i Marčinko, 2010; Patton et al., 2001). Također, prekontrolirajući i hladni roditelji ne predstavljaju dobar model međuljudskih odnosa te pogoduju razvoju nesigurne privrženosti. Kao rezultat toga, djeca i adolescenti mogu imati manje pozitivnih očekivanja ili negativna očekivanja od odnosa s drugim ljudima te manjak samopouzdanja potrebnog za uključivanje u interakciju s vršnjacima, što može narušiti socijalnu prilagodbu (Kaya, 2007; Liu, 2006).

S druge strane, pozitivni roditeljski postupci pomažu razvoju zdravog samopouzdanja jer pažnja i ljubav koju roditelji pokazuju, osim što omogućava djetetu doživljavanje ugodnih emocija, daje djetetu informacije o njegovoj vri-

jednosti što rezultira dobrim samopoštovanjem i štiti od depresivnosti i drugih problema mentalnog zdravlja (Alloy et al., 2006). Također, podrška roditelja uz prikladnu autonomiju i nadzor, omogućava djetetu da se uči nositi sa stresom i frustracijom koje su primjerene dobi, razvijajući na taj način repertoar strategija suočavanja kao i samopouzdanje da ih koristi (Kurtović i Marčinko, 2010; Patton et al., 2001). Pozitivni roditeljskih postupci potiču razvoj sigurne privrženosti zbog koje djeca i adolescenti imaju pozitivne modele međuljudskih odnosa, s više samopouzdanja pristupaju vršnjacima te imaju bolje socijalne kompetencije, što posljedično štiti od depresivnosti (Kaya, 2007; Liu, 2006).

Učinci roditeljske popustljivosti na depresivnost adolescenata

Dok su analize učinaka negativnog i pozitivnog roditeljstvo većinom slične za djevojke i mladiće, analize učinaka popustljivosti i njene interakcije s negativnim i pozitivnim roditeljstvom pokazale su značajne razlike između djevojaka i mladića. Naime, popustljivosti niti njene interakcije s negativnim i pozitivnim roditeljstvom nisu pokazale značajne učinke na depresivnost djevojaka, dok je popustljivost u interakciji s pozitivnim roditeljstvom majke i oca pokazala značajne učinke na depresivnost mladića. Što se tiče djevojaka, rezultati su u skladu sa nalazima koji ne potvrđuju štetne učinke popustljivosti roditelja (Kopala Sibley, 2017). Moguće je da je za djevojke, zbog njihove veće emocionalnosti i privrženosti obitelji, važnija emocionalna toplina i podrška te da zbog toga najveće učinke imaju negativno roditeljstvo (uskraćivanje) i pozitivno roditeljstvo (pružanje). Odnosno, moguće je da djevojke, ako im nedostaje topli i podržavajući odnos s roditeljima, te doživljavaju negativna iskustva u odnosu s roditeljima, popustljivost roditelja ne iskorištavaju na način koji bi mogao umanjivati negativan učinak (npr. više druženja s vršnjacima i ugodnih iskustava za koja bi im trebala dozvola roditelja) niti na načine koji bi mogli dodatno povećavati rizik (npr. eksperimentiranje sa sredstvima ovisnosti ili rizično seksualno ponašanje). U prilog tome, postoje istraživanja koja sugeriraju da je emocionalna komponentna roditeljskog stila za djevojke najjači prediktor prilagodbe ili problema u prilagodbi (Marcotte et al., 2006; Slavin & Rainer, 1990). Nadalje, moguće je da učinci popustljivosti roditelja postaju vidljivi tek kasnije, u kasnoj adolescenciji i ranoj odrasloj dobi, kada se zahtjevi okoline povećaju, a zaštita roditelja i udovoljavanje željama više nisu dostupni ili dovoljni. Naime, Barton i Hirsch (2016) su pokazali da su studenti (osobito bruceši), čiji su roditelji biti popustljivi, imali značajno više problema mentalnog zdravlja nego studenti čiji su roditelji bili autoritativni. Oni smatraju da popustljivo roditeljstvo može dovesti do toga da su adolescenti nepripremljeni za udovoljavanje zahtjevima okoline jednom kada izađu iz relativno sigurnog, ako ne i previše zaštićenog obiteljskog okruženja. Što se tiče mladića, rezultati su u skladu s nalazima koji pokazuju nepovoljne učinke popustljivosti roditelja, kao i rezultatima koji sugeriraju spolno specifične učinke popustljivosti. Naime, po-

kazalo se da ako mladići doživljavaju malo pozitivnog roditeljstva, popustljivost nema značajnih učinaka na depresivnost, ali ako doživljavaju umjereno ili puno pozitivnog roditeljstva, onda popustljivost pokazuje pozivan odnos s depresivnošću. Prema tome, rezultati sugeriraju da popustljivost roditelja umanjuje učinke pozitivnog roditeljstva jer mladići koji percipiraju puno pozitivnog roditeljstva i popustljivosti majke pokazuju istu razinu depresivnosti kao i mladići koji percipiraju nisku razinu pozitivnog roditeljstva majke neovisno o razini popustljivosti. Rezultati su u skladu s istraživanjima koja pokazuju povezanost popustljivog i neuključenog roditeljskog stila, u skladu s modelom Diane Baumrind (1993) (Campana et al., 2008; Patock-Peckham & Morgan-Lopez, 2009). Naime, kombinacija visokog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti odgovara popustljivom roditeljskom stilu, dok kombinacija niskog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti odgovara neuključenom roditeljskom stilu. Moguće je da ovdje popustljivost roditelja odražava primarno izostanak bihevioralne kontrole koja se pokazala važnim prediktorom samoregulacije pa tako i mentalnog zdravlja. S obzirom da mladići pokazuju veću stopu rizičnog i agresivnog ponašanja od djevojaka (Alizadeh et al, 2011), moguće je da izostanak adekvatne kontrole čimbenik koji je dovoljno zasićen da umani zaštitne učinke pozitivnog roditeljstva majke. Osim toga, moguće je da kombinacija visokog pozitivnog roditeljstva i popustljivosti uključuje preveliko udovoljavanje percipiranim potrebama i zaštićivanje, te nedovoljno očekivanje od adolescenata da se prilagode zahtjevima. Autori smatraju da takva roditeljska praksa pogoduje razvoju napuhanog samopoštovanja i osjećaja povlaštenosti zbog kojih se adolescenti ne znaju nositi sa zahtjevima i povratnim informacijama iz okoline, koje ne podržavaju takvu percepciju sebe, što je osobito izraženo kod mladića (Barton & Hirsch, 2016). Interakcija pozitivnog roditeljstva i popustljivosti oca većinom je imala isti oblik, osim nalaza da mladići, koji opisuju svoje očeve u terminima visokog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti, pokazuju više razine depresivnosti od mladića, koji opisuju svoje očeve u terminima niskog pozitivnog roditeljstva i visoke popustljivosti. To može sugerirati da kod niskog pozitivnog roditeljstva, mladići koriste popustljivost roditelja kako bi se nosili sa nedostatkom topline i prihvaćanja (primjerice ugodne aktivnosti s vršnjacima ili romantični odnosi). Međutim, razlika u depresivnosti je mala te ovaj rezultat treba interpretirati s oprezom.

Zaključno, može se reći da rezultati istraživanja podržavaju pretpostavke da popustljivost roditelja ima negativnih učinaka na dobrobit adolescenata, ali i potrebu za ispitivanjem učinaka popustljivosti s obzirom na spol roditelja i djeteta. Naime, rezultati sugeriraju slične učinke negativnog i pozitivnog roditeljstva na depresivnost adolescenata, ali što se tiče popustljivosti, sugeriraju različite učinke s obzirom na spol adolescenata. Moguće je da je, kod mladića, ipak izraženija važnost adekvatne kontrole i zahtjevnosti, nego kod djevojaka. Što se tiče spola roditelja, rezultati nisu ukazivali na različite učinke s obzirom da je popustljivost majke i oca u interakciji s pozitivnim roditeljstvom imala isti oblik što sugerira podjednaku važnost nepopustljivosti oba roditelja.

Implikacije i ograničenja istraživanja

Rezultati ovog i sličnih istraživanja imaju neke važne praktične implikacije. S obzirom da istraživanja kontinuirano pokazuju više stope depresivnosti u adolescenciji nego u djetinjstvu, te da roditeljski postupci imaju značajne rizične i zaštitne učinke na dobrobit adolescenata, postoji potreba za ciljanim intervencijama usmjerenim na povećavanje znanja i kompetencija roditelja. Naime, usmjerenost na dobrobit njihove djece sada i u budućnosti čini roditelje pogodnijim fokusom intervencija jer su motiviraniji i ozbiljnije shvaćaju prevenciju, dok se intervencije usmjerene na djecu i adolescente razlikuju u svojoj uspješnosti ovisno o tome koliko su oni motivirani. Uistinu, istraživanja pokazuju da promjene u roditeljskim postupcima posreduju između intervencija i ishoda kod djece i adolescenata (Bernat et al., 2007; Zhou et al., 2008). Dodatni razlog zašto su roditeljski postupci ili stilovi dobar fokus intervencija je taj što su roditeljski postupci lakše promjenjivi nego neki drugi rizični čimbenici (primjerice psihopatologija roditelja, socio-ekonomski status), što povećava vjerojatnost trajnih promjena u roditeljskom ponašanju, te manjeg rizika za depresivnost (Yap et al., 2014). Nalazi o učincima pojedinih roditeljskih ponašanja, osobito s obzirom na spol roditelja i djece odnosno adolescenata, omogućava kvalitetnije dizajniranje intervencija kako bi se maksimalno prilagodili karakteristikama roditelja i potrebama djece i adolescenata.

Konačno, rezultate treba sagledati u kontekstu određenih ograničenja istraživanja. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku jedne osječke srednje škole, što potencijalno ograničava mogućnost generalizacije rezultata, osobito što se tiče kliničkih razina depresije. Korištene su mjere samoprocjene koje mogu biti pod utjecajem trenutnog raspoloženja, pamćenja ili socijalno poželjnog odgovaranja, osobito što se tiče ispitivanja roditeljskih postupaka. Također, u budućim istraživanjima bilo bi korisno koristiti i druge izvore ili oblike procjene roditeljskih postupaka (samoprocjena roditelja ili opažanje) kako bi se unaprijedila pouzdanost procjena.

Reference

- Alizadeh, S., Abu Talib, M. B., Abdullah, R., & Mansor, M. (2011). Relationship between parenting style and children's behavior problems. *Asian Social Science*, 7(12), 195–200. <https://doi.org/10.5539/ass.v7n12p195>
- Alloy, L. B., Abramson, L. Y., Smith, J. M., Gibb, B. E., & Neeren, A. M. (2006). Role of parenting and maltreatment histories in unipolar and bipolar disorders: Mediation by cognitive vulnerability to depression. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1, 23–40. <https://doi.org/10.1007/s10567-006-0002-4>
- Alloy, L. B., Whitehouse, W. G., Lapkin, J. B., Abramson, L. Y., Hogan, M. E., Rose, D. T., Robinson, M. S., & Kim, R. S. (2000). The Temple – Winsconsin cognitive vulnerability to depression project: Lifetime history of axis I psychopathology

- in individuals at high and low risk for depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 3, 403–418. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.109.3.403>
- Barton, A. L., & Hirsch, J. K. (2016). Permissive parenting and mental health in college students: Mediating effects of academic entitlement. *Journal of American College Health*, 64(1), 1–8. <https://doi.org/10.1080/07448481.2015.1060597>
- Barton, A. L., & Kirtley, M. S. (2011). Gender differences in the relationships among parenting styles and college student mental health. *Journal of American College Health*, 60(1), 21–26. <https://doi.org/10.1080/07448481.2011.555933>
- Baumrind, D. (2005). Patterns of parental authority and adolescent autonomy. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 108, 61–72. <https://doi.org/10.1002/cd.128>
- Baumrind, D. (1993). The average expectable environment is not good enough: A response to Scarr. *Child Development*, 3, 1299–1317. <https://doi.org/10.2307/1131536>
- Bernat, D. H., August, G. J., Hektner, J. M., & Bloomquist, M. L. (2007). The Early Risers preventive intervention: testing for six-year outcomes and mediational processes. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 35, 605–617. <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9116-5>
- Bhatia, S. K., & Bhatia, S. C. (2007). Childhood and adolescent depression. *American Academy of Family Psychiatry*, 35, 22–35. https://doi.org/10.4103/IJPSYM.IJPSYM_5_19
- Campana, K. L., Henderson, S., Stolberg, A. L., & Schum, L. (2008). Paired maternal and paternal parenting styles, child custody and children's emotional adjustment to divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 48(3–4), 1–20. https://doi.org/10.1300/J087v48n03_01
- Collishaw, S. (2009). Trends in adolescent depression: a review of the evidence. In W. Yule (Ed.), *Depression in Childhood and Adolescence: The Way Forward* (pp. 7–18). Association of Child and Adolescent Mental Health.
- Dwairy, M. (2004). Parenting styles and mental health of Palestinian–Arab adolescents in Israel. *Transcultural Psychiatry*, 41(2), 233–252. <https://doi.org/10.1177/1363461504043566>.
- Đorđević, M. (2008). Kritičizam roditelja, agresivnost adolescenata i sklonost ka zloupotrebi alkohola. U J. Todorović, S. Vidanović i V. Anđelković (Ur.), *Mladi i porodica - Zbornik radova sa III Konferencije Dani primenjene psihologije* (str. 77–93). Filozofski fakultet u Nišu.
- Eberhart, N. E., & Hammen, C. L. (2006). Interpersonal predictors of onset of depression during transition to adulthood. *Personal Relationships*, 13, 195–206. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2006.00113.x>
- Eun, J. D., Paksarian, D., He, J. P., & Ries Merikangas, K. (2018). Parenting style and mental disorders in a nationally representative sample of US adolescents. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53(1), 11–20. <https://doi.org/10.1007/s00127-017-1435-4>

- Fagot, B. I. (1995). Parenting boys and girls. In M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting* (pp. 91–118). Lawrence Erlbaum.
- Galambos, N. L., Leadbeater, B. J., & Barker, E. T. (2004). Gender differences in and risk factors for depression in adolescence: A 4-year longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development, 1*, 16–25. <https://doi.org/10.1080/01650250344000235>
- Gibb, B. E., Abramson, L. Y., & Alloy, L. B. (2004). Emotional maltreatment from parents, verbal peer victimization, and cognitive vulnerability to depression. *Cognitive Therapy and Research, 1*, 1–21. <https://doi.org/10.1023/B:COTR.0000016927.18027.c2>
- Gillespie, N. A., Zhu, G., Neale, M. C., Heath, A. C., & Martin, N. G. (2003). Directions of causation modeling between cross-sectional measures of parenting and psychological distress in female twins. *Behavior Genetics, 4*, 383–401. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2869.2012.01026.x>
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis*. The Guilford Press
- Helsel, W. J., & Matson, J. L. (1984). The assessment of depression in children: The internal structure of the child depression inventory (CDI). *Behaviour Research and Therapy, 22*(3), 289–298. [https://doi.org/10.1016/0005-7967\(84\)90009-3](https://doi.org/10.1016/0005-7967(84)90009-3)
- Hops, H. (1992). Parental depression and child behavior problems: Implications for behavioral family intervention. *Behavior Change, 9*, 126–138. <https://doi.org/10.1017/S0813483900006276>
- Hosley, C. A., & Montemayor, R. (1997). Fathers and adolescents. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (pp. 162–178). John Wiley.
- Hyde, J. S., Mezulis, A. H., & Abramson, L. Y. (2008). The ABCs of depression: Integrating affective, biological, and cognitive models to explain the emergence of the gender differences in depression. *Journal of Abnormal Psychology, 2*, 291–313. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.115.2.291>
- Ingram, R. E., & Ritter, J. (2000). Vulnerability to depression: Cognitive reactivity and parental bonding in high-risk individuals. *Journal of Abnormal Psychology, 4*, 588–596. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.109.4.588>
- Jovanović, A., Todorović, J. i Dimitrijević, B. (2008). Doživljaj odnosa sa roditeljima, agresivnost i aleksitimija mladih sa problemima i poremećajima u ponašanju. U J. Todorović, S. Vidanović i V. Anđelković (Ur.), *Mladi i porodica - Zbornik radova sa III Konferencije Dani primenjene psihologije* (str. 95–123). Filozofski fakultet u Nišu.
- Kaya, A. (2007). Socio-metric status, depression, and locus of control among Turkish early adolescents. *Social Behavior and Personality, 10*, 1405–1414. <https://doi.org/10.2224/sbp.2007.35.10.1405>
- Kopala-Sibley, D. C., Jelinek, C., Kessel, E., Frost, A., Allmann, A. E. S., & Klein, D. N. (2017). Parental depressive history, parenting styles, and child psychopathology over six years: The contribution of each parent's depressive

- history to the other's parenting styles. *Development and Psychopathology*, 29(4), 1469–1482. <https://doi.org/10.1017/S0954579417000396>
- Kuehner, C. (2003). Gender differences in unipolar depression: An update of epidemiological findings and possible explanations. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 108, 183–174. <https://doi.org/10.1034/j.1600-0447.2003.00204.x>
- Kurtović, A. i Marčinko, I. (2010). Odnos odgojnog stila roditelja sa strategijama suočavanja i depresivnošću kod adolescenata. *Klinička psihologija*, 3(1–2), 19–43.
- Kurtović, A. (2012). Uloga obitelji u depresivnosti adolescenata. *Klinička psihologija*, 5(1–2), 37–58.
- Lin, T. E., & Lian, T. C. (2011). Relationship between perceived parenting styles and coping capability among Malaysian secondary school students. *International Conference on Social Science and Humanity Proceedings*, 5, 20–24.
- Liu, Y. (2006). Paternal/maternal attachment, peer support, social expectations of peer interaction, and depressive symptoms. *Adolescence*, 164, 705–722.
- Logan, D. E., Claar, R. L., Guite, J. W., Kashikar-Zuck, S., Lynch-Jordan, A., Palermo, T. M., Wilson, A. C., & Zhou, C. (2013). Factor structure of the children's depression inventory in a multisite sample of children and adolescents with chronic pain. *The Journal of Pain*, 14(7), 689–698. <https://doi.org/10.1016/j.jpain.2013.01.777>.
- Marcotte, D., Fortin, L., Potvin, P., & Papillon, M. (2006). Gender differences in depressive symptoms during adolescence: Role of gender-typed characteristics, self-esteem, body-image, stressful life events and pubertal status. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 1, 25–40. <https://doi.org/10.1177/106342660201000104>
- McGinn, L. K., Cukor, D., & Sanderson, W. C. (2005). The relationship between parenting style, cognitive style, and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style. *Cognitive Therapy and Research*, 2, 219–242. <https://doi.org/10.1007/s10608-005-3166-1>
- McKinney, C., & Renk, K. (2008). Differential parenting between mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, 29(6), 806–827. <https://doi.org/10.1177/0192513X07311222>
- Patock-Peckham, J. A., & Morgan-Lopez, A. A. (2006). College drinking behaviors: Mediational links between parenting styles, impulse control, and alcohol-related outcomes. *Psychology of Addictive Behaviors*, 20(2), 117–125. <https://doi.org/10.1037/0893-164X.20.2.117>
- Patock-Peckham, J. A., & Morgan-Lopez, A. A. (2009). Mediational links among parenting styles, perceptions of parental confidence, self-esteem, and depression on alcohol-related problems in emerging adulthood. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 70, 215–226. <https://doi.org/10.15288/jsad.2009.70.215>

- Patton, G. C., Coffey, C., Posterino, M., Carlin, J. B., & Wolfe, R. (2001). Parental "affectionless control" in adolescent depressive disorder. *Social Psychiatry*, 36, 475–480. <https://doi.org/10.1007/s001270170011>
- Pavičević, M. i Stojjković, S. (2016). Percipirani vaspitni stavovi roditelja kao prediktori interpersonalne orijentacije studenata. *Primenjena psihologija*, 9(3), 293–311. <https://doi.org/10.19090/pp.2016.3.293-311>
- Pelemiš, S. (2017). Vaspitni stil roditelja kao faktor opšteg uspeha učenika. *Pedagoška stvarnost*, 63(1), 27–40. <https://doi.org/10.19090/ps.2017.1.27-40>
- Piko, B. F., & Balazs, M. A (2012). Control or involvement? Relationship between authoritative parenting style and adolescent depressive symptomatology. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 21, 149–155. <https://doi.org/10.1007/s00787-012-0246-0>
- Pittman, L. D., & Chase-Lansdale, P. L. (2001). African American adolescent girls in impoverished communities: Parenting style and adolescent outcomes. *Journal of Research on Adolescence*, 11(2), 199–224. <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00010>
- Richaud De Minzi, M. C. (2006). Loneliness and depression in middle to late childhood: The relationship to attachment and parental styles. *Journal of Genetic Psychology*, 2, 189–210. <https://doi.org/10.3200/GNTP.167.2.189-210>
- Roelofs, J., Meesters, C., Huurne, M., Bamelis, L., & Muris, P. (2006). On the links between attachment style, parental rearing behavior, and internalizing and externalizing problems in non-clinical children. *Journal of Child and Family Studies*, 3, 331–344. <https://doi.org/10.1007/s10826-006-9025-1>
- Schek, D. T. L. (2008). Perceived parental control and parent-child relational qualities in early adolescents in Hong Kong: Parent gender, child gender, and grade differences. *Sex Roles*, 58, 666–681. <https://doi.org/10.1007/s12187-019-09642-6>
- Slavin, L. A., & Rainer, K. L. (1990). Gender differences in emotional support and depressive symptoms among adolescents: A prospective analysis. *American Journal of Community Psychology*, 18, 407–421. <https://doi.org/10.1007/BF00938115>
- Susheela (2018). A study of the relationship between depression and parenting styles among adolescents. *International Journal of Engineering Development and Research (IJEDR)*, 6(1), 42–44.
- Todorović, J. A. (2004). Vaspitni stilovi u porodici i stabilnost samopoštovanja adolescenata. *Psihologija*, 37(2), 183–193. <https://doi.org/10.2298/PSIO402183T>
- Tošić, M., Dimitrijević, N. i Todorović, D. (2008). Činioci značajni za samopoštovanje adolescenata. U J. Todorović, S. Vidanović i V. Anđelković (Ur.), *Mladi i porodica - Zbornik radova sa III Konferencije Dani primenjene psihologije* (str. 195–212). Filozofski fakultet u Nišu.

- Vučenović, D., Hajncl, L.J. i Mavar, M. (2015). Percepcija roditeljskog stila odgoja i depresivnost adolescenata s obzirom na spol i dob. *Klinička psihologija*, 8(1), 81–92.
- Vulić-Prtorić, A. (2002). Obiteljske interakcije i psihopatološki simptomi u djece i adolescenata. *Suvremena psihologija*, 5(1), 31–51.
- Wischerth, G. A., Mulvaney, M. K., Brackett, M. A., & Perkins, D. (2016) The adverse influence of permissive parenting on personal growth and the mediating role of emotional intelligence. *The Journal of Genetic Psychology*, 177(5), 185–189. <https://doi.org/10.1080/00221325.2016.1224223>
- Yap, M. B. H., Pilkington, P. D., Ryan, S. M., & Jorm, A. F. (2015). Parental factors associated with depression and anxiety in young people: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 156, 8–23. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.11.007>
- Zhou, Q., Sandler, I. N., Millsap, R. E., Wolchik, S. A., & Dawson-McClure, S. R. (2008). Mother–child relationship quality and effective discipline as mediators of the 6-year effects of the New Beginnings Program for children from divorced families. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76, 579–594. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.76.4.579>
- Živčić, I. (1992). Prikaz skale depresivnosti za djecu. *Godišnjak Zavoda za psihologiju*, 1, 173-179.

Ana Kurtović

Department of Psychology,
Faculty of Philosophy,
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek

THE EFFECTS OF PARENTAL PERMISSIVENESS ON ADOLESCENT DEPRESSION WITH REGARD TO POSITIVE PARENTING AND GENDER

Parental permissiveness entails low levels of behavioral control evident in easy caving before children's demands, pleads, persuasions or resistance to parental demands, as well as allowing a higher level of freedom to a child or adolescent. Studies examining the effects of parental permissiveness are not consistent, and there are studies suggesting that permissiveness can have both positive and negative effects depending on its combination with positive (emotional warmth and acceptance, positive discipline and control) or negative (refection and negative discipline) parenting. The purpose of this study was to examine the effects of parental permissiveness on adolescent depression depending on the level of negative and positive parenting. A total of 482 high school students participated in the study, out of which 58.09% were girls. The participants completed Questionnaire on parental behavior and Child depression scale. The effects of interactions of permissiveness with negative and positive parenting of both mother and father were tested, separately for girls and boys. The results have shown positive parenting moderated the effects of parental permissiveness on depression in boys, but not girls. In boy, if parents exhibit low levels of positive parenting, there were no significant effects of permissiveness on depression, but if parents exhibit moderate to high levels of positive parenting, higher permissiveness predicted higher depression. The results suggest that parental permissiveness decreases the protective effects of positive parenting, at least in boys. Results also suggest that, in protecting youth mental health, it is useful to direct efforts at educating and counseling parents in order to prevent adverse effects of their permissiveness.

Keywords: adolescents, depression, negative and positive parenting, parental permissiveness.